

Lisansüstü Öğrencilerinin Bilimsel Araştırma Yeterliliklerinin Danışman Görüşlerine Dayalı Olarak İncelenmesi: Kuzey Kıbrıs Türkiye Cumhuriyeti Örneği*

Investigating Graduate Students' Scientific Research Skills According to their Advisors: Turkish Republic of Northern Cyprus Sample

Özcan Erkan AKGÜN**

Selime GÜNTAŞ***

Öz. Bu çalışmada, tez danışmanlarının görüşlerine dayalı olarak, lisansüstü öğrencilerinin bilimsel araştırma yeterliliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki üniversitelerde görev yapmakta olup yüksek lisans ve doktora öğrencilerine danışmanlık yapan 43 öğretim üyesine ulaşılmıştır. Araştırmada görüşlerin belirlenmesi amacıyla Büyüköztürk ve Köklü'nün (1999) çalışmalarında kullandıkları "Lisansüstü Eğitim Öğrencilerinin Araştırma Yeterliliklerini Belirleme Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçekte toplam 33 soru bulunmaktadır. Ölçekte yer alan maddelerin cevap seçenekleri üçlü derecelendirme ölçeği olarak, Hiç, Kısmen ve Tam seçenekleri ile oluşturulmuştur. Araştırmada, kesitsel tarama modeli kullanılmıştır. Bulgular incelendiğinde danışman görüşlerine göre doktora öğrencileri birçok açıdan yeterli görülürken, yüksek lisans öğrencilerinin yeterli olmadığı çok sayıda yeterlilik bulunmaktadır. Ayrıca doktora öğrencilerinin bilimsel araştırma yeterlilikleri, yüksek lisans öğrencilerine göre daha yüksek görülmektedir. Bu sonuçlar dikkate alındığında bilimsel araştırma yeterliliklerinin kazandırılması açısından lisansüstü programların özellikle yüksek lisans programlarında gözden geçirilmesi gerektiği söylenebilir. İleride yapılacak araştırmalarda düşük düzeyde araştırma yeterliliklerinin nasıl kazandırılması gerektiği araştırılarak çözüm önerileri geliştirilmelidir. Bu öneriler karşılaştırmalı çalışmalarda incelenerek yerine göre en uygulanabilir çözümler belirlenmeli ve uygulamaya konulmalıdır.

Toplumsal Mesaj.

Doktora öğrencileri bilimsel araştırma becerileri açısından danışmanlar tarafından yeterli görülmektedir. Yüksek lisans öğrencilerinin bilimsel araştırma becerilerinde ise eksiklikler bulunmaktadır. Dolayısıyla doktora öğrencilerinin bilimsel araştırma yeterlilikleri beklendiği üzere yüksek lisans öğrencilerinden daha yüksektir. Ancak her iki grubun da kendi içlerinde en az yeterli oldukları konu çalışmalarına uygun bilimsel araştırma yöntemini seçebilmektir. Bilimsel araştırma becerilerinin daha iyi bir biçimde kazandırılması için araştırmalar yapılmalı, iyi örnekler paylaşılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, lisansüstü eğitim, bilimsel araştırma yeterlilikleri.

Abstract. In this study, we aimed to investigate graduate students' scientific research competencies according to their advisors' views. The participants of the study were 43 graduate advisors working in Universities in Turkish Republic of Northern Cyprus. In order to collect their views, we used Graduate Students Competencies of Scientific Research Skills Scale, developed by Büyüköztürk and Köklü (1999). There are 33 questions in this three-point Likert type scale. The points are: None, partially, and fully. The study was conducted in survey model. According to results that the doctorate students are better in most of the skills, on the other hand master students are suffering from them in lack of competence. The detailed results were presented in the manuscript. We suggest realizing future research to seek better ways to nurture graduate students with scientific research skills and make causal comparative studies to find out better solutions for implications.

Keywords: Education, graduate education, scientific research competencies.

Public Interest Statement.

Scientific research skills of doctoral students are well enough according to advisors' views. There are some shortcomings in master students scientific research skills. Thereafter, doctoral students scientific research skills are higher than master students' skills as expected. However, the lowest skill of the both groups among all skills is same, "selecting proper method". Further research is needed for providing students with better scientific research skills, and we should share solutions and good examples.

* Aynı başlıkla Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünün 11 Mayıs 2017 tarihinde KKTC'de düzenlediği 8. Uluslararası Lisansüstü Eğitim Sempozyumunda Özet Bildiri olarak sunulmuş çalışmanın geliştirilmiş ve güncellenmiş halidir.

** Dr. Öğr. Üyesi, ozcanakgun@gmail.com, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi

*** Arş. Gör., Uzm., selime.guntas@kisbu.edu.tr, Kıbrıs Sosyal Bilimler Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi

1. GİRİŞ

İnsanların çevrelerindeki olgu ve olayları merak ederek, anlamaya çalışmaları, bilimlerin ve bilimsel araştırma yöntemlerinin oluşmasına zemin oluşturmuştur. İnsanoğlu, evrenin doğasını, içinde yaşadığı toplumun yapısını ve kendini tanımak, çevresinde olup biteni anlamlandırmak için okumaya, eğitim almaya, kendini geliştirmeye ve bu sayede dünyayı daha iyi bir yer haline getirmeye çalışmaya devam etmektedir. Bu açıdan bilimsel araştırma yöntemi yeterlilikleri eğitimin her aşamasında bulunduğu düzeye uygun olarak kazandırılması gereken temel yeterliklerden biri olmalıdır. Günümüzde işe yarayan ve problemlere çözüm olan bilginin güç haline gelmiş olması nedeniyle, bireyler, mesleklerinde daha donanımlı ve daha nitelikli yetişmek adına lisansüstü eğitime her geçen gün artan bir hızla yönelmektedirler (KARMER, 2006). Lisansüstü eğitimin en önemli parçalarından birisi de merak duygusu ile birlikte problemleri bulmaya ve belirlemeye çalışmak, bunlara çözüm olabilecek, açıklama getirebilecek bir takım hipotezler oluşturmak ve oluşturulan bu hipotezlerin doğruluklarını tespit etmektir. Bu çalışmalar sonucu ulaşılan bilgilerin yansız bir şekilde ifade edilmesi, geçerlilik ve güvenilirliği test edilmesi amacıyla çalışmaların bilimsel yaklaşım ve yöntemlere uygun olmasına yoğunlaşmıştır (MEGEP, 2006). Dolayısıyla bilgiyi, bilimsel yöntemle üreten, ürettiğini paylaşabilen, bilimsel tutum ve davranışlara sahip, araştırmacı ruhlu bireylerin yetiştirilmesi, eğitim sistemlerinin temel amaçlarından biridir (Ünal ve Ada, 2007). Bu anlamda üniversiteler, eğitimin en üst kademesinde, ülkelerin gereksinim duyduğu araştırma ve geliştirme yeterliliklerine sahip, nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinde ve geliştirilmesinde, bilginin ortaya çıkması ve üretilmesinde önemli bir unsur olarak kabul edilmektedir (Erdem, 2007). Özellikle araştırma geliştirme açısından yetkin ve yenilikçi insan gücünün yetişmesi açısından lisansüstü programlar çok önemlidir. Bilim, teknoloji ve eğitim birbirini bütünleyen temel olgulardır. Bu temel olguların birleştiği noktada ise üniversiteler yer almaktadır. Bu bağlamda, bilimsel araştırma yeterliliklerini kazandırarak, bilimsel, teknolojik ve toplumsal gelişmelere katkı sağlamak üniversitelerin öncelikli görev ve sorumlulukları arasındadır (Saracaloğlu, 2008).

Günay (2004) tarafından üniversitenin işlevlerinden birisi şu şekilde ifade edilmektedir: "Bilgiyi üretmek, üretilen bilginin nasıl öğretileceğini öğretmek, sunumu gerçekleştirmek ve yayılmasını sağlamak. Üniversitelerin bilgi üretme görevi, araştırma-geliştirme (AR-GE) faaliyetiyle gerçekleştirilebilir ve bu bilgilerin yayınlanması suretiyle yayılması sağlanabilir". Bu araştırma geliştirme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi açısından bu faaliyetlere yönelik yeterliliklerin üniversitelerde kazandırılabilmesi çok önemli bir konudur. Yüksek nitelikteki insan gücünün yetiştirilmesi genelde üniversitelerden özelde ise lisansüstü eğitim programlarından beklenmektedir (Aslan, 2007). Lisansüstü eğitim, bireylerin lisans programlarının ardından istedikleri alanlarda uzmanlaşmak için aldıkları eğitim sürecidir (Sağlam, 2007).

Eğitim ile kazandırılmaya çalışılan bilimsel yöntem becerisi; bilgiye nasıl ulaşmamız gerektiğini, bilginin kullanımını, organizasyonunu, değerlendirilmesini ve bu bilgiler sayesinde iletişim kurma gibi becerilerin kazanımı sağlar (Köseoğlu, Yılmaz, Gerçek ve Soran, 2007). Bu becerilerin yanında pozitif davranış ve tutumları da edindirmek gerekir (Büyüköztürk, 1996). Lisansüstü ve doktora eğitimi bu kazanımların öğrenciye edindirilmesi adına son derece önemli rol oynamaktadır. Dolayısıyla lisansüstü eğitim, bilimle uğraşan bireyler yetiştirip, onları topluma kazandırarak her alanında bilimsel çalışmaların yapılmasını ve uzmanlaşmayı sağlamaktadır. Lisansüstü eğitimin asıl hedefine bakılacak olursa; çeşitli alanlarda bilimle uğraşan, elde edilen bilgi ve birikimi kullanıp değerlendiren, eleştireye açık, yaratıcı fikir yapısıyla karşılaştığı problem durumunu anlayıp çözümler geliştirecek bireyler yetiştirmektir. Bu süreçte edinilen her türlü bilgi ve beceri, nesilden nesile aktararak, geleceğe ışık tutar. Bir toplumun gelişimini gösteren önemli unsurlardan biri de bilimsel araştırma yeterliliklerine sahip çalışmaların artmasıdır (Alhas, 2006).

Aynı zamanda, lisansüstü eğitim; bilimsel hedefleri olan kişilere kariyer olanakları sunmakta, meslekî anlamda profesyonellik sağlamakta, araştırma yeterliliklerinin kazandırılması sayesinde, problemleri belirleyecek, anlayacak, çözüm önerilerini geliştirecek ve uygulayarak sonuçlarını değerlendirecek bireyleri ülkemize kazandırmaktadır. Bugün üniversitelerde, akademisyen

yetiştirilenin yanı sıra bir çok alanda kendini geliştirme imkanı sunulurken istihdam süreçlerinde yüksek lisans ve doktora yapmış olma şartının aranması da aynı zamanda akademik alana verilen önemin her geçen gün arttığını göstermektedir. Ancak her alanın yeterlilik bilgi, beceri ve yetkinlikleri değişkenlik gösterebilir. Genel itibari ile ortak denilebilecek yeterlilikler dikkate alındığında ise bilimsel araştırma yeterliliğine sahip olmanın önemli bir kriter olduğu değerlendirilmektedir (Demirtaşlı, 2002 – Alhas, 2006).

Lisansüstü eğitim, çeşitli alanlarda araştırmalar yapılarak bilimin ilerlemesine ve ulaşılan her türlü bilginin, teknolojinin ve ürünün güvenilirliği ve geçerliliğin tespit edilmesine katkı sağlar. Bunun için bu düzeyde eğitim alan bireylerin, bilimsel araştırma yeterliliğine sahip olmalarını sağlayacak gerekli bilgi ve becerileri kazanmaları amaçlanmaktadır. Böylece öğrencilerin bağımsız bir şekilde araştırma yapmaları, her türlü bilimsel olayı kapsamlı ve detaylı bir bakış açısı ile inceleyerek çeşitli şekillerde yorumlamaları sağlanabilir. Bu sayede yeni gelişmeler, sentezler, bilgiler, ürünler açığa çıkacaktır (Keskinkılıç ve Ertürk, 2009). Bu amacın gerçekleşmesi için kaliteli eğitim verilmesine önem verilmesi gerektiği söylenebilir fakat bu eğitimin yeterli düzeyde verilip verilemediğiyle ilgili mevcut durumun belirlenmesi için çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Lisans eğitiminde kazanılan bilgi, beceri ve yetkinliklerin ötesinde, daha donanımlı ve daha nitelikli insan kaynakları için lisansüstü eğitim programlarına yoğun bir şekilde yönelme söz konusudur (Güven ve Binalı, 2007). Bu programların hedefleri ise şunlardır (YÖK, 1996):

“Tezli yüksek lisans programının amacı, öğrencinin bilimsel araştırma yaparak bilgilere erişme, bilgiyi değerlendirme ve yorumlama yeteneğini kazanmasını sağlamaktır.

Doktora programının amacı, öğrenciyi bağımsız araştırma yapma, bilimsel olayları geniş ve derin bir bakış açısı ile irdeleyerek yorum yapma ve yeni sentezlere ulaşmak için gerekli adımları belirleme yeteneği kazandırmaktır.”

Lisans eğitiminin devamı olarak yüksek lisans düzeyinde öğrenciden uzmanlık yaptığı alana özgü her türlü bilgi, beceri ve donanımına sahip olması beklenmektedir (Erdem, 2007). Yüksek lisans eğitiminin ardından doktora düzeyinde ise öğrencinin özgün bir şekilde araştırma yapabilmesi, bu araştırmanın sonuçlarını bilimsel yeterliliğe uygun şekilde ortaya koyması, bilimsel olgulara karşı derin bir perspektif ile yorum ve tartışma yapabilecek nitelikler kazanması hedeflenir (Pyhalto, Toom, Stubb ve Lonka, 2012). Bu yönüyle değerlendirildiğinde lisansüstü eğitimde bilimsel araştırma yeterliliğinin kazanılması son derece önemlidir. Bu yeterliliklerin ölçülebilmesi ve değerlendirilebilmesi için bilimsel araştırma yeterliliğinin neleri tam olarak kapsadığı net bir şekilde ortaya konulmalıdır (Keskinkılıç ve Ertürk, 2009). Alanyazın incelendiğinde lisansüstü eğitim düzeyinde bilimsel araştırma yeterliliklerini inceleyen bazı çalışmalar bulunmaktadır.

Alanyazında, 1999 yılında yapılmasına rağmen ilk çalışmalardan biri olması ve önerilerinin hala tam olarak hayata geçmemiş olması nedeniyle dikkati çeken çalışmalardan biri Büyükköztürk ve Köklü'nün (1999) 48 öğretim üyesinden görüş olarak gerçekleştirdikleri tarama türü araştırmadır. Araştırma sonuçlarına göre yüksek lisans öğrencileri bilimsel araştırma yeterliliklerine yeterince sahip değilken doktora öğrencileri ise genel olarak bu yeterliliklere sahiptir. Doktora öğrencileri yüksek lisans öğrencilerine göre daha yeterlidir. Ancak bulgular, özellikle tez çalışması sürecinde hem öğrenci hem de danışmanların araştırma yöntemleri ve istatistik konularında sorunlarla karşılaştıklarını göstermektedir. Öneri olarak bilimsel araştırma yöntemleri dersinin zorunlu olarak okutulması belirtilmektedir. Günümüzde ise lisansüstü eğitim veren kurumların web sitelerinde ders planlarına bakıldığında, özellikle tezsiz yüksek lisans ve yüksek lisans düzeyinde, zorunlu ders olarak bilimsel araştırma yöntemleri dersinin yer almayabildiği görülmektedir.

İpek, Tekbiyık ve Ursavaş'ın (2010) bilimsel araştırma yeterlilikleri ile ilgili olabilecek, lisansüstü öğrencilerin araştırma öz-yeterlik inançlarını inceledikleri tarama türü araştırmanın sonuçlarına göre ise öğrenciler kendilerini bilimsel araştırmaya yönelik; “Ön hazırlık, kavramsallaştırma, uygulama ve sunum” boyutlarında oldukça yeterli görmektedirler. Bu araştırmaya 36 yüksek lisans ve 36 doktora öğrencisi katılmıştır. Bu çalışmada doktora öğrencilerinin yeterlilik algılarının yüksek lisans öğrencilerine göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Al-Habashneh ve Najjar'ın (2017) Ürdün'deki devlet üniversitelerinde okuyan 275 lisansüstü öğrencinin bilimsel araştırma yöntemleri ve istatistik yeterliliklerini inceledikleri, kriter referanslı test ile ölçüm yaparak bulgulara ulaştıkları çalışmanın sonuçlarına göre lisansüstü öğrencilerin yeterlilikleri beklenin altındadır. Bu çalışmada da benzer şekilde doktora öğrencilerinin yeterlilik puanlarının yüksek lisans öğrencilerinininkinden anlamlı olarak yüksek olduğu bulunmuştur.

Beisenbayeva ve Gelişli'nin (2017) Kazakistan'daki lisansüstü öğrencilerin bilimsel araştırma yeterliliklerini inceledikleri tarama türü araştırmanın sonuçlarına göre, öğrenciler kendilerini oldukça yeterli görmektedirler. Bu çalışmaya 69'u yüksek lisans, 31'i doktora öğrencisi olmak üzere toplam 100 kişi katılmıştır. Bu çalışma kapsamında ele alınan bilimsel araştırma yeterlilikleri alt boyutlarından; "veri toplama araçları" ve "veri analizi" boyutlarında alanyazındaki diğer araştırma sonuçlarıyla çelişir şekilde yüksek lisans öğrencilerinin puanlarının doktora öğrencilerine göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Çalışmada ele alınan diğer yeterlilik boyutları olan "problemin ifadesi" ve raporlama ile tüm boyutların toplam puanına göre ise anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu araştırma sonuçları birlikte dikkate alındığında yeterlilik durumunun bazen beklenin altında, bazen oldukça yüksek, yeterliliklere daha çok sahip olma açısından ise eğitim düzeyi olarak çoğunlukla doktora lehine, bazen de yüksek lisans lehine olduğu görülmektedir.

Ülkemizin ihtiyaç duyduğu nitelikli ve yenilikçi insanları yetiştirebilmek için lisansüstü eğitimin gerekliliği ortadadır. Dolayısıyla, lisansüstü eğitime gerekli özenin verilmesi ve bu alanda yetişecek yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin hem öğrenim aldıkları düzeydeki yeterlilikleri (Allen, Ramaekers, van der Velden, 2005) hem de bilimsel araştırma yeterliliklerini kazanmaları (Büyüköztürk ve Köklü, 1999; TYÇ, 2010) önemli bir konudur. Bunu gerçekleştirebilmek için bilimsel araştırma eğitimi sürecinin oldukça sağlıklı ilerlemesi, gelişim göstermesi, bu gelişimin düzenli olarak incelenmesi ve irdelenmesi gerekmektedir. Bu gerekçelerle bu çalışma lisansüstü öğrencilerin sahip oldukları bilimsel araştırma yöntemleri yeterliliklerinin hem yüksek lisans hem de doktora düzeylerine göre karşılaştırmalı olarak incelenmesi gerekliliği problemine odaklanmaktadır.

1.2 Araştırmanın Amacı

Üniversite sayısının hızla arttığı ve her üniversitenin lisansüstü programlarının sayısını artırma çabasına girdiği KKTC'de (Karabaş ve Şafaklı, 2015), lisansüstü eğitim öğrencilerinin araştırma yeterliliklerine ne düzeyde sahip olduklarını, bu konuda değerlendirme yapabilecek olan danışmanlarının görüşlerine dayalı olarak incelemek ve bulgulara dayalı olarak mevcut durumu ortaya koyarak bilimsel araştırma yöntemi yeterliliklerini kazandırmanın önemine dikkat çekmek bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın araştırma soruları aşağıda verilmiştir;

KKTC'deki lisansüstü öğrencilerin

1. Bilimsel araştırma yeterlilikleri, bu öğrencilerin danışmanlarının görüşlerine göre nasıldır?
2. Yüksek lisans veya doktora düzeyinde olmalarına göre, danışmanların yeterlilik sorularına verdikleri cevapların dağılımları farklılaşmakta mıdır?

2. YÖNTEM

2.1 Araştırmanın Modeli

Araştırma kesitsel tarama modelinde yürütülmüştür. Kesitsel tarama, katılımcılardan verilerin tek seferde toplanarak durum belirlemesinin yapıldığı betimsel bir tarama araştırması türüdür (Büyüköztürk, Kılıç, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2018). Çalışma kapsamında katılımcılara tek seferde bir ölçek uygulanarak bu ölçme aracından toplanan verilerden bulgular elde edilmiş, sonuç ve öneriler ortaya konulmaya çalışılmıştır.

2.2 Katılımcılar

Araştırmanın verileri, KKTC'deki üniversitelerde görev yapmakta olup hem yüksek lisans hem de doktora tez öğrencisi olan akademisyenlerden, yani tez danışmanlarından oluşmaktadır. Anket daveti, 6 farklı üniversitedeki lisansüstü danışmanlık yapan öğretim üyelerine ulaştırılmıştır. Gönüllü olarak çalışmaya katılmak isteyen 6 üniversiteden toplam 43 öğretim üyesi, katılımcıları oluşturmuştur. Lisansüstü programlarda danışmanlık yapan tam kadrolu öğretim üyesi sayısı verilerine KKTC Yükseköğretim Planlama, Denetleme, Akreditasyon ve Koordinasyon Kurulu (YÖDAK), KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı ve lisansüstü eğitimden sorumlu enstitülerin web sitesi, raporları ve yayınlarından ulaşılamadığından evren betimlenememiş, sayım yapılamamıştır. KKTC'deki yükseköğretimle ilgili değerlerin sunulduğu Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Eğitim İstatistik Yıllıkları (2017) ve yükseköğretimin değerlendirildiği (Karabaş ve Şafaklı, 2015) çalışmalarda da öğretim üyesi sayılarına yer verilmemektedir. Bu nedenle örneklemin evreni temsil etme açısından durumu tartışılmamıştır. Fakat 2017 yılında, KKTC'de, 9 Üniversitede yüksek lisans öğrencisi ve 5 Üniversitede doktora öğrencisi bulunduğu belirtilmesi nedeniyle (Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Eğitim İstatistik Yıllıkları, 2017, s. 73-74) ulaşılan sayının önemli bir rakam olduğu düşünülmektedir. Bu katılımcıların 20'si kadın, 23'ü erkektir. Katılımcıların 23'ü eğitim, 9'ü edebiyat, 3'ü hukuk, 1'i tıp ve 7'si ilahiyat fakültelerinde görev yapmaktadır. Kıdemleri 5 -20 yıl arasında değişmekte olup çalışma yılı ortalaması 10'dur.

2.3 Veri Toplama Aracı

Verilerin toplanmasında Büyüköztürk ve Köklü'nün (1999) geliştirdikleri "Araştırma Yeterlik Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek 5 başlık altında lisansüstü öğrencilerin yeterliliklerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu başlıklar: Problemi tanımlama, literatür tarama, yöntem belirleme, bulguları yazma ve raporlaştırmadır. Ölçekte toplam 33 soru bulunmaktadır. Bu ölçek Büyüköztürk'ün (1996) ilk versiyonunu doktora çalışmasında ve 1999 yılında Büyüköztürk ve Köklü'nün ortak araştırmasında kullandığı veri toplama aracıdır. Güvenirlilik katsayılarının faktörler için .87 ile .94 arasında değiştiği rapor edilmiştir (Büyüköztürk ve Köklü, 1999). Ölçekte yer alan maddeler üçlü derecelendirme ölçeği üzerinde: Hiç (1), Kısmen (2) ve Tam (3) seçenekleri seçilerek işaretlenmektedir.

2.4 Verilerin Toplanması

Katılımcı gruba anketlerin duyurulması ile katılma teklifinde bulunulması ve gönüllü olarak çalışmaya katılmak isteyenlere formların bırakılıp tekrar geri toplanması ile toplanmıştır. Katılımcıların çoğuna yüz-yüze gidilerek, formların kağıt üzerinde uygulanması ile veriler toplanmıştır. Bu şekilde toplanan form sayısı 35'tir. Bazı katılımcılara ise coğrafi uzaklıkları nedeni ile elektronik haberleşme yöntemleri ile ulaşılmış ve anketin elektronik form adresi gönderilerek cevaplar toplanmıştır. Bu şekilde çalışmaya 8 kişi katılmıştır. Hem yüksek lisans hem doktora düzeyinde danışanı olan öğretim üyesi sayısının az olması ve gönüllülük esasına dayalı olarak veri toplanması nedeniyle katılımcı sayısı toplam 43 kişi ile sınırlıdır.

2.5 Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Verilerin analiz edilmesinde betimsel istatistiklerden ortalama ve standart sapma kullanılmıştır. Katılımcıların verdikleri cevapların seçeneklere dağılımları sunulmuş olup, bu dağılımlardan istatistiki anlamlılık gösterenler ki-kare testi ile belirlenerek, anlamlı farklılık göstermeyen dağılımlar koyu yazılarak işaretlenmiştir. Anlamlılık düzeyi .05 olarak alınmıştır. Bazı katılımcıların bazı soruları yanıtlamamış olması nedeniyle bazı soruların cevap dağılımında frekanslar toplamı 43'ün altında görünmektedir.

"Bir yeterlilik ifadesi için hesaplanan ortalama puanın 1.00-1.66 arasında olması, bireyin o yeterliğe sahip olmadığı; 1.67-2.33 arasında olması, bireyin o yeterliğe kısmen sahip olduğu, fakat yeterli derece sahip olmadığı; 2.34-3.00 arasında olması ise; bireyin o yeterliğe büsbütün sahip olduğu şeklinde değerlendirilebilmektedir (Büyüköztürk ve Köklü, 1999: 20)".

3. BULGULAR

Tablo 1. Problem Tanımlamaya İlişkin Yeterlilik Maddelerine Verilen Cevapların Betimsel İstatistikleri

Madde	Yüksek Lisans		Doktora		Yüksek Lisans						Doktora									
	X	S	X	S	Hiç		Biraz		Tam		Hiç		Biraz		Tam					
					f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%				
Araştırma problemini sınırlandırıp tanımlayabilme	1.91	0.57	2.46	0.50	9	20.9	29	67.4	5	11.6	0	0	22	53.7	19	46.3				
Araştırmanın türüne uygun olarak cevaplandırılması istenen soruları ya da test edilmesini öngörülen hipotezleri ifade edebilme	1.72	0.59	2.41	0.50	15	34.9	25	58.1	3	7	0	0	24	58.5	17	41.5				
Araştırmanın önemini, kurama, pratiğe, yöneme ve araştırmacının yetişmesine olan katkıları bakımından ifade edebilme	1.74	0.58	2.37	0.54	14	32.6	26	60.5	3	7	1	2.4	24	58.5	16	39				
Araştırmanın problemine ve/veya yöntemine ilişkin sınırlılıkları belirleyebilme	1.79	0.56	2.46	0.64	12	27.9	28	65.1	3	7	3	7.3	16	39	22	53.7				
Gerektiğinde araştırmanın problemine, hipotez-soru cümlelerine ve yöntemine ilişkin sayıtları oluşturabilme	2.00	0.62	2.54	0.55	8	18.6	27	62.8	8	18.6	1	2.4	17	41.5	23	56.1				
Araştırmada geçen önemli terim ya da kavramların tanımlarını yapabilme	2.12	0.66	2.73	0.45	7	16.3	24	55.8	12	27.9	0	0	11	26.8	30	73.2				
Genel Ort.	1.88		2.50																	

Tablo 1 incelendiğinde, problem tanımlamaya ilişkin yeterlilik ile ilgili olarak yüksek lisans öğrencilerinin ortalaması 1.88'dir. Soru bazında ortalama puanlar 1.72 ile 2.12 arasında değişmektedir. Yani yüksek lisans öğrencilerinin problem tanımlamaya yönelik kısmen yeterli oldukları, yeterliliklere tamamen sahip olmadıkları anlaşılmaktadır. Problem tanımlamaya ilişkin yeterliliklerin doktora öğrencilerinde ortalaması 2.50'dir. Soru bazında ortalama puanlar 2.37 ile 2.73 arasında değişmektedir. Bu bulgu doktora öğrencilerinin problem tanımlamaya yönelik olarak yeterli oldukları şeklinde yorumlanabilmektedir. Tüm tablolarda, koyu yazılı olmadığı sürece cevapların dağılımı ki-kare testine göre .05 düzeyinde anlamlıdır. Ki-kare testinin anlamlı olduğu satırlardaki bulgular ilgili yeterlilikte katılımcı görüşlerinin seçeneklerde eşit dağılmadığını, frekansın yüksek olduğu noktalarda odaklandığını göstermektedir. Bu bulgular yorumlanırken kullanılan ifadelerde geçen yeterli olup olmama durumunun "danışman görüşlerine dayalı olarak" dolaylı olarak ulaşıldığı dikkate alınmalıdır. Bundan sonraki bulgularda kolaylık sağlanması

açısından “danışman görüşlerine göre öğrencilerin bu yeterliğe sahip oldukları veya olmadıkları” ifadesi tekrar tekrar belirtilmeyecektir.

Tablo 2. Literatüre İlişkin Yeterlilik Maddelerine Verilen Cevapların Betimsel İstatistikleri

Madde	Yüksek Lisans		Doktora		Yüksek Lisans						Doktora					
	X	S	X	S	Hiç		Biraz		Tam		Hiç		Biraz		Tam	
					f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Literatür taraması için araştırma hipotezlerine uygun sözcükleri seçip kullanabilme	2.14	0.64	2.68	0.47	6	14.0	25	58.1	12	27.9	0	0	13	31.7	28	68.3
Kütüphaneler de çeşitli kaynaklardan literatür taraması yapabilme	2.21	0.64	2.76	0.43	5	11.6	24	55.8	14	32.6	0	0	10	24.4	31	75.6
Bilgisayarla literatür taramanın nasıl yapıldığını bilme	2.19	0.66	2.80	0.40	6	14.0	23	53.5	14	32.6	0	0	8	19.5	33	80.5
Araştırmayı önceki araştırmalarla ilişkilendirebilme	1.98	0.67	2.59	0.55	10	23.3	24	55.8	9	20.9	1	2.4	15	36.6	25	61
Kendi araştırması ile ilgili araştırmaları problem ve yöntem bakımından eleştirebilme	1.65	0.61	2.39	0.59	18	41.9	22	51.2	3	7	2	4.9	21	51.2	18	43.9
Genel Ort.	2.03		2.64													

Tablo 2'ye bakıldığında literatür taramaya ilişkin yüksek lisans öğrencilerinin ortalamasının 2.03 olduğu görülmektedir. Yani yüksek lisans öğrencilerinin kısmen yeterli oldukları söylenebilir. Bu durum soru/yeterlilik bazında tek tek incelendiğinde ortalamaların 1.65 ile 2.21 arasında değiştiği yani kısmen yeterli aralığında kaldığı görülmektedir. Yüksek lisans öğrencilerinin bu boyuttaki yeterliliklerinin, problemi tanımlama başlığı altındaki yeterliliklerinden daha iyi durumda olduğu söylenebilir. Literatür taramaya ilişkin doktora öğrencilerinin ortalaması ise 2.64' tür. Soru/yeterlilik bazında ortalamalara bakıldığında rakamların 2.39-2.80 arasında değiştiği görülmektedir. Yani doktora öğrencilerinin literatür taramaya yönelik olarak yeterli oldukları söylenebilir.

Tablo 3. Yönteme İlişkin Yeterlilik Maddelerine Verilen Cevapların Betimsel İstatistikleri

Madde	Yüksek Lisans		Doktora		Yüksek Lisans						Doktora					
	X	S	X	S	Hiç		Biraz		Tam		Hiç		Biraz		Tam	
					f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Araştırma problemine uygun araştırma desenini seçebilme	1.65	0.65	2.37	0.54	19	44.2	20	46.5	4	9.3	1	2.4	24	58.5	16	39
Araştırma için uygun olan hedef evreni/çalışma grubunu (birey ya da objeleri) tanımlayıp sınırlandırabilme	1.72	0.59	2.39	0.49	15	34.9	25	58.1	3	7	0	0	25	61	16	39
Örneklem seçilmesi gerektiğinde uygun örnekleme tekniğini seçebilme	1.81	0.73	2.37	0.49	16	37.2	19	44.2	8	18.6	0	0	26	63.4	15	36.6
Başlıca veri toplama tekniklerinin (test, anket, gözlem, görüşme, belgesel tarama) özelliklerini bilme ve araştırma için en uygun olanını seçebilme	1.72	0.73	2.34	0.48	19	44.2	17	39.5	7	16.3	0	0	27	65.9	14	34.1
Araştırma için geçerli ve güvenilir veri toplama araçları geliştirebilme	1.58	0.73	2.22	0.52	24	55.8	13	30.2	6	14.0	2	4.9	28	68.3	11	26.8
Araştırma hipotezlerini test edebilme	1.63	0.66	2.17	0.50	20	46.5	19	44.2	4	9.3	2	4.9	30	73.2	9	22
Veri çözümleme gerektiğinde bilgisayardan yararlanabilme	1.86	0.77	2.37	0.54	16	37.2	17	39.5	10	23.3	1	2.4	24	58.5	16	39
Betimsel istatistik tekniklerini (aralık tahmini, z-testi, F testi, kay-kare, regresyon vb.) bilip, araştırma için uygun olanı seçebilme	1.58	0.63	2.20	0.56	21	48.8	19	44.2	3	7	3	7.3	27	65.9	11	26.8
Genel Ort.	1.69		2.30													

Tablo 3'e bakıldığında yöntemi belirlemeye ilişkin yeterliliğin yüksek lisans öğrencilerinde düşük olduğu, ortalamasının 1.69 olduğu görülmektedir. Ortalama puanların sorulara göre dağılımı 1.58 ile 1.86 arasında değiştiği görülmektedir. Yani yüksek lisans öğrencilerinin bu konuda kısmen yeterli oldukları söylenebilir. Fakat yüksek lisans öğrencilerinin "Araştırma için geçerli ve güvenilir veri toplama araçları geliştirebilme" ve "Betimsel istatistik tekniklerini (aralık tahmini, z-testi, F testi, kay-kare, regresyon vb.) bilip, araştırma için uygun olanı seçebilme" soruları açısından yetersiz olduğu dikkat çekmektedir. Doktora öğrencilerinin ortalaması ise önceki iki bulgudan biraz daha düşük olmak üzere 2.30'dur. Soru bazında ortalamalar 2.17 ile 2.37 arasında değişmektedir. Yani bu bulgu doktora öğrencilerinin yönetime ilişkin yeterliliklerinin; "Araştırma problemine uygun araştırma desenini seçebilme", "Araştırma için uygun olan hedef evreni/çalışma grubunu (birey ya da objeleri) tanımlayıp sınırlandırabilme", "Örneklem seçilmesi gerektiğinde uygun örnekleme tekniğini seçebilme", "Başlıca veri toplama tekniklerinin (test, anket, gözlem, görüşme, belgesel

tarama) özelliklerini bilme ve araştırma için en uygun olanını seçebilme” ve “Veri çözümleme gerektiğinde bilgisayardan yararlanabilme” yeterlilikleri açısından kabul edilebilir düzeyde olduğunu fakat “Araştırma için geçerli ve güvenilir veri toplama araçları geliştirebilme”, “Araştırma hipotezlerini test edebilme”, “Betimsel istatistik tekniklerini (aralık tahmini, z-testi, F testi, kay-kare, regresyon vb.) bilip, araştırma için uygun olanı seçebilme” yeterlilikleri açısından kısmen yeterli olduklarını göstermektedir. Doktora öğrencilerinin yöntem başlığı altındaki yeterliliklerinin genel olarak kısmen yeterli düzeyinde olduğu ve önceki iki yeterliliğe göre düşük olduğu dikkat çekmektedir.

Tablo 4. Bulgulara İlişkin Yeterlilik Maddelerine Verilen Cevapların Betimsel İstatistikleri

Madde	Yüksek Lisans		Doktora		Yüksek Lisans						Doktora					
	X	S	X	S	Hiç		Biraz		Tam		Hiç		Biraz		Tam	
					f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Araştırmanın bulgularını amaca uygun çizelge ve/veya şekillerle sunabilme	1.63	0.66	2.27	0.50	20	46.5	19	44.2	4	9.3	1	2.4	28	68.3	12	29.3
Bulguları araştırmanın amacı olan soru ve/veya hipotezlerle bağdaşık olarak ve belli bir sistematik içinde sunabilme	1.74	0.62	2.41	0.50	15	34.9	24	55.8	4	9.3	0	0	24	58.5	17	41.5
Araştırmada elde edilen bulguları uygun şekilde yorumlayabilme	1.91	1.56	2.49	0.55	17	39.5	21	48.8	4	9.3	1	2.4	19	46.3	21	51.2
Araştırmanın bulgularını bu araştırma ile ilgili olan diğer araştırma bulguları ve kuramsal çerçeveye dayanarak tartışabilme	1.72	0.63	2.46	0.55	16	37.2	23	53.5	4	9.3	1	2.4	20	48.8	20	48.8
Araştırmanın bulgulara dayalı olarak araştırma sonuçlarını ifade edebilme	1.88	0.63	2.48	0.55	11	25.6	26	60.5	6	14.0	1	2.4	20	48.8	20	48.8
Araştırmanın bulgu ve sonuçlarına dayalı problemin çözümüne ilişkin geçerli öneriler geliştirebilme	1.81	0.63	2.51	0.55	13	30.2	25	58.1	5	11.6	1	2.4	18	43.9	22	53.7
Genel Ort.	1.78		2.43													

Tablo 4'e bakıldığında bulguları sunma ve kullanmaya yönelik yeterliliğin yüksek lisans öğrencilerinde ortalamasının 1.78 olduğu görülmektedir. Soru bazında ortalamalar 1.63 ile 1.81 arasında değişmektedir. Yüksek lisans öğrencilerinin bulgulara yönelik bilimsel araştırma yeterliliklerinin genel olarak “kısmen yeterli” olduğu söylenebilir. Fakat bir soruda yüksek lisans öğrencilerinin “Araştırmanın bulgularını amaca uygun çizelge ve/veya şekillerle sunabilme”

açısından yetersiz oldukları görülmektedir. Doktora öğrencilerinin ortalaması ise 2.43'tür. Soru bazında ortalamalar 2.27 ile 2.41 arasında değişmektedir. Yukarıda yüksek lisans öğrencileri için de belirtilen "Araştırmanın bulgularını amaca uygun çizelge ve/veya şekillerle sunabilme" açısından doktora öğrencilerinin kısmen yeterli kabul edilebilecekleri görülmektedir. Genel olarak bulgular bir bütün olarak ele alındığında doktora öğrencilerinin bulguları sunmaya, kullanmaya yönelik yeterliliğe sahip oldukları söylenebilir.

Tablo 5. Raporlaştırmaya İlişkin Yeterlilik Maddelerine Verilen Cevapların Betimsel İstatistikleri

Madde	Yüksek Lisans		Doktora		Yüksek Lisans						Doktora									
	X	S	X	S	Hiç		Biraz		Tam		Hiç		Biraz		Tam					
					f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%				
Araştırma için uygun bir başlık(ad) yazabilme	1.95	0.58	2.59	0.50	8	18.6	29	67.4	6	14	0	0	17	41.5	24	58.5				
Araştırmanın bölüm ve alt bölümleri için uygun bir başlık sistemi geliştirebilme	1.91	0.53	2.46	0.50	8	18.6	31	72.1	4	9.3	0	0	22	53.7	19	46.3				
Araştırmayı bölüm ve alt bölümlerine uygun bir biçimde yazabilme	1.93	0.63	2.51	0.51	10	23.3	26	60.5	7	16.3	0	0	20	48.8	21	51.2				
Başka kaynaklardan yapılacak doğrudan ve dolaylı aktarmaları usulüne uygun rapor edebilme	1.77	0.65	2.46	0.55	15	34.9	23	53.5	5	11.6	1	2.4	20	48.8	20	48.8				
Çizelge ve şekil düzenleme kurallarını bilip, uygulayabilme	1.81	0.55	2.49	0.55	11	25.6	29	67.4	3	7	1	2.4	19	46.3	21	51.2				
Kaynak (referans) gösterme biçimlerini rapor içinde ve kaynaklar listesinde uygulayabilme	1.91	0.68	2.63	0.49	12	27.9	23	53.5	8	18.6	0	0	15	36.6	26	63.4				
Araştırma raporunu ekonomik, doğru, akıcı, tam ve açık bir dille yazabilme	1.88	0.63	2.54	0.50	11	25.6	26	60.5	6	14	0	0	19	46.3	22	53.7				
Genel Ort.	1.85		2.48																	

Tablo 5'te yüksek lisans öğrencilerinin ortalaması 1.88'dir. Soru bazında ortalamalar 1.77 ile 1.95 arasında değişmektedir. Yani yüksek lisans öğrencilerinin bu boyuttaki tüm yeterlilik soruları açısından raporlaştırmaya yönelik olarak kısmen yeterli oldukları söylenebilir. Doktora öğrencilerinin ortalaması ise 2.53'tür. Soru bazında ortalamalar 2.46 ile 2.63 arasında değişmektedir. Yani doktora öğrencileri raporlaştırmaya yönelik tüm yeterlilik soruları açısından kabul edilebilir düzeyde yeterliliğe sahiptirler.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuçlara bakıldığında yüksek lisans öğrencilerinin tüm yeterliliklerden genel puan ortalaması 1.85 iken doktora öğrencilerinin genel ortalaması 2.47'dir. Bu sonuçlar genel olarak yüksek lisans öğrencilerinin danışman görüşlerine göre bilimsel araştırma yöntemleri açısından kısmen yeterli, doktora öğrencilerinin ise yeterli olarak değerlendirilebileceğini göstermektedir. Bu sonuçlar, doktora öğrencilerinin yeterli görülmesi açısından, İpek, Tekbıyık ve Ursavaş (2010) ile Beisenbayeva ve Gelişli'nin (2017) araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Al-Habashneh ve Najjar'ın (2017) çalışmasında ise yeterlilikler beklenen altında bulunduğundan doktora açısından bu sonuçlarla çelişmekte fakat yüksek lisans öğrencileri için belirlenen durumla benzerlik göstermektedir. Tüm bu sonuçlar birlikte dikkate alındığında çalışmaların yapıldığı yerlerin, hedef kitlelerin, bilim alanlarının ve belki başka etmenlerin bu sonuçlar üzerinde etkili olabileceği, fakat önemli olan konunun yüksek öğretim kurumlarının özelde de lisansüstü eğitim programlarını yürüten enstitülerin kendi durumlarını belirleyecekleri, izleyecekleri ve geliştirmeye çalışacakları araştırmalar yapmaları olduğu söylenebilir.

Danışman görüşlerine göre genel olarak doktora öğrencilerinin yeterliliklerinin, yüksek lisans öğrencilerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonuç İpek, Tekbıyık ve Ursavaş'ın (2010) ile Al-Habashneh ve Najjar'ın (2017) çalışmalarında elde ettikleri, doktora öğrencileri lehine olan durumu doğrular niteliktedir. Beisenbayeva ve Gelişli'nin (2017) çalışmasında görülen, bazı yeterlilik alanlarında yüksek lisans öğrencileri lehine karşılaşılan durum ise bu çalışmanın sonuçlarında görülmemiştir.

Yüksek lisans öğrencilerinin daha yeterli oldukları durumu ortalama koyma açısından, ortalama puanlara göre yüksekten düşüğe doğru yeterlilikleri: Literatür (2.03), Problemi tanımlama (1.88) ile Raporlaştırma (1.88), Bulgular (1.78) ve Yöntem (1.69) şeklinde sıralanmaktadır. Doktora öğrencilerinin ise ortalama puanlara göre en yüksekten en düşüğe yeterlilikleri: Literatür (2.64), Raporlaştırma (2.53), Problemi tanımlama (2.50), Bulgular (2.43) ve Yöntem (2.30) olarak sıralanmaktadır. Cevapların dağılımı incelendiğinde, yüksek lisans öğrencileri için yeterliliklerin çoğunda cevaplar "Hiç" ve "Biraz" seçeneklerinde yoğunlaşırken, doktora öğrencilerinde "Biraz" ve "Tam" seçeneklerinde yoğunlaşmaktadır. Doktora düzeyinde bir çok soruda "Hiç" seçeneğinin danışmanlar tarafından işaretlenmemiş olması dikkati çeken olumlu bir bulgudur. Fakat hem yüksek lisans öğrencileri hem de doktora öğrencilerinin yöntem başlığı altında yer alan sorularla ilgili yeterlilikleri en düşüktür. Dolayısıyla bilimsel araştırma yeterlilikleri açısından en dezavantajlı konunun "araştırma yöntemi" ile ilgili yeterlilikler olduğu söylenebilir.

İleride yapılacak araştırmalarda yeterliliklerin beklenen düzeye ulaşmasına veya ulaşmamasına yol açan nedenler araştırılmalıdır. Başarılı çözümler paylaşılmalı ve yaygınlaştırılmaya çalışılmalı, düşük düzeydeki yeterliliklerin nasıl kazandırılması gerektiği araştırılarak çözüm önerileri geliştirilmeli ve karşılaştırmalı çalışmalarda çözüm önerileri denenerek yerine göre en uygulanabilir çözümler belirlenmeli ve uygulamaya konulmalıdır. Lisansüstü eğitimin her bir düzeyi için, ileride yapılacak çalışmaların tutarlı ve hedefe uygun olması açısından temel bilimsel araştırma yeterliliklerinin ulusal düzeyde tanımlanmasının katkı sağlayabileceği söylenebilir. Bu yeterlilikleri kazandırmaya yönelik olarak, öğretim programlarına bilimsel araştırma yöntemleriyle ilgili dersler konulabileceği gibi, bilimsel araştırmaların örnek olarak incelendiği, kaynak olarak ele alındığı ve/veya bir öğrenme-öğretme yöntemi olarak araştırmaların yapıldığı diğer derslerde de bu yeterliliklerin geliştirilmesi ele alınabilir. Bu sayede eğitim-öğretim süreçlerinin bilimsel araştırma yeterliliklerini kazanma açısından iyileştirilebileceği düşünülmektedir.

Kaynakça

- Al-Habashneh, M. H. ve Najjar, N. J. (2017). Constructing a criterion reference test to measure the research and statistical competencies of graduate students at the Jordanian governmental universities. *Journal of Education and Practice*, 8(2), 67-81.
- Alhas, A. (2006). *Lisansüstü eğitim yapmakta olan Milli Eğitim Bakanlığı öğretmenlerinin lisansüstü eğitime bakış açıları (Ankara İli Örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Allen, J., Ramaekers, G. ve van der Velden, R. (2005). Measuring competencies of higher education graduates. *New Directions for Institutional Research*, 126, 49-59.
- Aslan, G. (2007). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsüne kayıtlı doktora öğrencilerinin lisansüstü öğretime ilişkin sorunları. *Milli Eğitim Dergisi*, 174, 250-268.
- Beisenbayeva, P. L. ve Gelişi, Y. (2017). Comparison of the opinions of the graduate students in Kazakhstan about their scientific research competencies. *Journal on New Trends in Education and Their Implications*, 8(1), 23-32.
- Büyüköztürk, Ş. (1996). *Türk yükseköğretimine araştırma eğitimi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş. ve Köklü, N. (1999). Eğitim bilimleri alanında öğrenim gören lisansüstü öğrencilerinin araştırma yeterlikleri konusunda öğretim üyelerinin görüşleri. *Eğitim ve Bilim*, 23, 18-28.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç, Ç. E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2018). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri (23. Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Demirtaşlı, N. (2002). Lisansüstü eğitim programlarına girişte lisansüstü eğitimi giriş sinavi (LES) sonucunun ve diğer ölçütlerin kullanımına ilişkin bir tarama. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35(1-2), 61-70.
- Erdem A. R. (2007). Öğretim üyesinin bilim insani yetiştirme sorumluluğu ve bu sorumluluğun gerektirdiği mesleki etik. *Akademik Dışayın Dergisi*, 1(2), 77-81.
- Günay, D. (2004). Üniversitenin niteliği, akademik özgürlük ve üniversite özerkliği. *International Congress on Higher Education*'da sunulmuş bildiri. İstanbul. www.durmugunay.com/linkler/12.%C3%9Cniversitenin%20Neli%C4%9Fi,%20Akademik%C3%9Czgz%C3%BCrl%C3%BCkve%C3%9Cniversite%C3%96zerkli%C4%9Fi_.pdf adresinden 05.04.2017 tarihinde erişilmiştir.
- Güven, İ. ve Tunç, B. (2007). Lisansüstü öğretim becerilerinin akademik sorunları (Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü örneği). *Mili Eğitim Dergisi*, 173, 157-172.
- İpek, C., Tekbiyık, A. ve Ursavaş, Ö. (2010). Lisansüstü öğrencilerinin araştırma öz-yeterlik inançları ve bilgisayar tutumları. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 127-145.
- Karabaş, E. ve Şafaklı, O. V. (2015). KKTC yükseköğretim sektörünün performansı üzerine bir değerlendirme. *EUL Journal of Social Sciences VI(II)*, 76-86.
- Kariyer Planlama Uygulama ve Araştırma Merkezi (Karmar). *Kariyer planlama ve geliştirme el kitabı*. Malatya: Turgut Özal Üniversitesi.
- Keskinkılıç, S. ve Ertürk, A. (2009). Eğitim bilimleri doktora öğrencilerinin istatistiksel bilgi yeterlilikleri. Ahi Evran Üniversitesi, *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 10(1), 141-151.
- Köksal, H. (1997). *Bilim Yuvalarımız: Üniversitelerimiz ve geleceğimiz*. (Der. E. Akalın, H. Aydoğdu ve R. Saraoğlu). Bilim, Bilim Politikası ve Üniversiteler. İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Köseoğlu, P., Yılmaz, M., Gerçek, C. ve Soran, H. (2007). Bilgisayar kursunun bilgisayara yönelik başarı, tutum ve öz-yeterlik inançları üzerine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 203-209.
- MEGEP (2006). *Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP) Araştırma Teknikleri*, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.

- Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Eğitim İstatistik Yıllıkları (2017). *2016-2017 istatistik yıllığı*. http://eohd.mebnet.net/sites/default/files/2016-2017_IstatistikYilligi_201701.pdf adresinden 05.04.2018 tarihinde erişilmiştir.
- Pyhältö, K., Toom, A., Stubb, J. ve Lonka, K. (2012). Challenges of becoming a scholar: A study of doctoral students' problems and well-being. *International Scholarly Research Network ISRN Education, 2012*, 1-12. doi:10.5402/2012/934941
- Sağlam, M. (2007). Lisansüstü eğitim modelleri. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, *III. Lisansüstü Eğitim Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Eskişehir.
- Saracaloğlu, A. S. (2008). Lisansüstü öğrencilerin akademik güdülenme düzeyleri, araştırma kaygıları ve tutumları ile araştırma yeterlikleri arasındaki ilişki. *Yüzüncüyıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 5(2)*, 179–208.
- TYYÇ (2010). *Türkiye Yüksek Öğretim Yeterlikler Çerçevesi*. <http://tyyc.yok.gov.tr> adresinden 05.04.2018 tarihinde erişilmiştir.
- Ünal, S. ve Ada, S. (2007). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Nobel Yayınları.
- YÖK (1996). Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği. Resmi Gazete, 01.07.1996, Sayı: 22683), <http://www.yok.gov.tr/content/view/417/183/lang.tr/> adresinden 07.05. 2018 tarihinde erişilmiştir.

Extended Summary

Graduate education is the most important level for gaining scientific research skills in formal education. Specific goals of graduate programs may differ according to field, but scientific research skills are common and core skills for students in all graduate programs. Scientific research skills involve how to find, use, organize, evaluate, and produce information and knowledge scientifically (Köseoğlu, Yılmaz, Gerçek ve Soran, 2007). Beyond these skills, it is also important for university teachers to develop positive attitudes on future researchers (Büyüköztürk). With providing students with these skills and attitudes, graduate programs are driving forces behind the countries for innovation and research. In this context, it is very important to investigate the competency level of graduate students on scientific research skills. According to literature, scientific research competency levels of 275 graduate students were lower than expected in Jordan (Al-Habashneh ve Najjar, 2017). On the other side, a study of Ipek, Tekbiyik and Ursavas (2010) with 36 master and 36 doctoral students showed that, students' perceptions about their scientific research were high enough in "preparing to research, conceptualizing, application and presentation". In this study doctoral students' perceptions were significantly higher than master students. In another study there was a very interesting result. According to Beisenbayeva and Gelisli (2017), master students' scientific research competences were significantly higher than doctoral students on "data collecting instruments and data analysis". There was no difference on stating problem and reporting, which were the other factors in that study. When we look at these results together, the results are controversial. Although the reasons of these controversies may be ambiguous, it is important for graduate schools and institutes to investigate the competencies of students and effectiveness of scientific research courses. In this study we aim to investigate the competence levels of the graduate students according to their advisors' views. It was an important issue for us to measure students' competence levels without their self-perceptions that is why we use an instrument focusing on views of advisors not graduate students. We conducted this study in Turkish Republic of Northern Cyprus (TRNC), because this country gives a special importance to higher education as an important sector, and a rapidly growing market for the country.

Research questions of the study are:

1. How are the levels of scientific research skills of graduate students according to advisors' views.
2. Is there any difference in scientific research skills between master and doctoral students?

We used survey method in this study. The instrument was "Scientific Research Competence Scale" developed by Büyüköztük and Köklü (1999). The scale is three-point Likert type scale, the choices of the scale are "not at all", "partly" and "fully". It has totally 33 items under the factors of "stating the problems, literature review, selecting proper method, writing findings and reporting". Reliability coefficients of the scale according to these factors vary between .87 and .94.

The participants were 43 advisors (university professors), having both doctoral and master students, from 6 universities in TRNC. We used descriptive statistics, crosstabs, and chi-square test for analyzing data.

The results show that master students are partly competent in scientific research skills, but doctoral students are competent enough according to the advisors' views. Advisors selected more "not at all" or "partly" levels on competence items while evaluating the master students. On the other hand, they picked "partly" or "fully" choices and never selected "not at all" for doctoral students. An interesting finding is that when we order scientific research skills according to factor scores, the lowest skill is "selecting proper method" for both master students and also doctoral students. Master students' average factor scores from higher to lower are literature review (2.03/3), stating problem (1.88/3), reporting (1.88/3), writing findings (1.78), and selecting proper method (1.69/3). Doctoral students' average factor scores from higher to lower are literature review (2.64/3), reporting (2.53/3), stating problem (2.50/3), writing findings (2.43), and selecting proper method (2.30/3).

According to results we can say that graduate programs need more effective scientific research courses and this issue needs urgent attention. In future research, researchers may focus on what reasons are affective for students for developing well or weak scientific research skills. Better solutions and examples should be disseminated for improving graduate students scientific research skills.